

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

F. G. JACOBS

esitatud 24. veebruaril 2005¹

1. Käesolev eelotsusetaotlus Rechtbank te Amsterdam'ilt käsitleb määruse nr 1408/71² artikli 13 lõike 1 ja lõike 2 punkti f ning EÜ artikli 39 tõlgendamist.

Määruse asjakohased sätted

3. Artikkel 13 pealkirjaga „Üldreeglid” on määruse nr 1408/71 II jaotise „Kohaldatava õiguse kindlaksmääramine” esimene säte.

2. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib eelkõige, kas ühenduse õigusega on vastuolus liikmesriigi õigusaktid, mille kohaselt isik, kes on töötanud, kuid enam ei tööta selle liikmesriigi territooriumil, on teatud sotsiaalkindlustusliikide osas kohustuslikult kindlustatud vaid siis, kui tema elukoht on selles liikmesriigis, samas kui see isik on endiselt kindlustatud teatud teiste sotsiaalkindlustusliikide osas olenemata tema elukohast.

4. Põhikohtuasja asjaolude esinemise ajal kehtinud versiooni artikli 13 lõikes 1 on sätestatud:

„Vastavalt artiklitele 14c ja 14f alluvad isikud, kelle suhtes käesolevat määrust kohaldatakse, ainult ühe liikmesriigi õigusaktidele. Kõnealused õigusaktid määratakse kindlaks vastavalt käesoleva jaotise sätetele.”

¹ — Algkeel: inglise.

² — Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määrus (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustuskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (EÜT L 149, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 35). Määruse tekst, mis sisaldab kuni 1995. aasta lõpuni tehtud muudatusi, on määruse (EMÜ) nr 1408/71 muutmist ja ajakohastamist käsitleva nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määruse (EÜ) nr 118/97 A lisa I osas (EÜT L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3). Hilisemaid muudatusi sisaldav konsolideeritud (kuid mitteametlik) versioon on kättesaadav Eur-Lexi Interneti-aadressil (europa.eu.int/eur-lex).

5. Artiklid 14c ja 14f käsitlevad konkreetseid olukordi, mis ei ole käesolevas asjas asjakohased.

6. Artikli 13 lõikes 2 on ette nähtud rida reegleid selleks, et otsustada, milliseid õigusakte konkreetses olukorras kohaldada. Nende reeglite kohaldamisel arvestatakse II jaotise ülejäänud osa moodustavaid artikleid 14–17, mis sisaldavad mitmesuguseid erireegleid, millest ükski ei ole käesolevas asjas kohaldatav.

7. Artikli 13 lõike 2 punktis a on sätestatud:

„Liikmesriigi territooriumil töötava isiku suhtes kehtivad selle riigi õigusaktid, seda ka juhul, kui ta elab teise liikmesriigi territooriumil või kui tema tööandjaks oleva ettevõtja või isiku registrisse kantud asukoht või peamine tegevuskoht asub teise liikmesriigi territooriumil”.

8. Artikli 13 lõike 2 punktid b–e käsitlevad vastavalt füüsilisest isikust ettevõtjaid, liikmesriigi lipu all sõitva laeva pardal töötavaid isikuid, avalikke teenistujaid ning liikmesriigi kaitseväeteenistusse, kordusõppustele või tsiviilteenistusse kutsutud isikuid.

9. Artikli 13 lõike 2 punktis f, mis lisati määrusesse nr 1408/71 määrusega nr 2195/91³, ning mis jõustus 29. juulil 1991, on sätestatud:

„isik, kelle suhtes liikmesriigi õigusaktid ei ole enam kohaldatavad, ilma et teise liikmesriigi õigusaktid oleksid muutunud tema suhtes kohaldatavaks vastavalt mõnele eelmistes punktides sätestatud reeglile või artiklites 14–17 ettenähtud erisätetele, allub oma elukohajärgse liikmesriigi õigusaktidele üksnes nimetatud õigusaktide sätete kohaselt”.

10. Lisaks artikli 13 lõike 2 punkti f lisamisele määrusesse nr 1408/71 lisati määrusega nr 2195/91 määrusesse nr 574/72⁴ ka järgmine artikkel 10b, mis jõustus 29. juulil 1991:

„Kuupäev ja tingimused, mil liikmesriigi õigusaktid lakkavad kehtimast [määruse nr 1408/71] artikli 13 lõike 2 punktis f osutatud isiku suhtes, määratakse kindlaks vastavalt nendele õigusaktidele. Asutus, mille

3 — Nõukogu 25. juuni 1991. aasta määrus (EMÜ) nr 2195/91, millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1408/71 ja määrust (EMÜ) nr 574/72 (EÜT L 206, lk 2).

4 — Nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määrus (EMÜ) nr 574/72, millega määratakse kindlaks määruse (EMÜ) nr 1408/71 rakendamise kord (EÜT L 74, lk 1; ELT eriväljaanne 05/01, lk 83); viimast konsolideeritud versiooni vt 2. joonealuses märkuses viidatud määruse nr 118/97 A lisa II osast. Hilisemaid muudatusi sisaldav konsolideeritud (kuid mitteametlik) versioon on kättesaadav Eur-Lexi Interneti-aadressil (europa.eu.int/eur-lex).

on määranud selle liikmesriigi pädev võimuorgan, kelle õigusaktid kõnealuse isiku suhtes kehtima hakkavad, esitab eelmise liikmesriigi pädeva võimuorgani määratud asutusele taotluse kõnealuse kuupäeva kindlaksmääramiseks”.

13. Isikud, kellel on õigus saada invaliidsushüvitist (WAO) ja kes oma töövõimetusel tulenevalt enam ei tööta, jäävad kohustuslikult kindlustatuks kõigis neljas töötajate skeemis, kui allpool punktis 19 kirjeldatud sätetes ei ole ette nähtud teisiti.

Siseriiklikud õigusnormid

11. Kohtule esitatud materjalidest ilmneb, et Madalmaade sotsiaalkindlustussüsteem koosneb ühelt poolt skeemidest, mida kohaldatakse üksnes isikute suhtes, kes asjaomase hüvitise õiguse tekkimisel kas töötavad või töötasid, ning teiselt poolt üldskeemidest, mida kohaldatakse põhimõtteliselt kõigi residentide või isikute suhtes, kes on Madalmaades palgatöö tõttu tulumaksukohustuslased.

14. Üldskeemid hõlmavad perehüvitisi („AKW”⁹), toitjakaotuspensione („ANW”¹⁰), vanaduspensione („AOW”¹¹) ja eriravikulude katmist („AWBZ”¹²).

15. Kõigis üldskeeme reguleerivates seadustes on ette nähtud, et kindlustatud isikute ringi saab laiendada või piirata teiste õigusaktidega või nende alusel.

12. Töötajate suhtes kohaldatavad skeemid hõlmavad haigushüvitisi („ZW”⁵), ravikulude katmist („ZFW”⁶), töötushüvitisi („WW”⁷) ja invaliidsushüvitisi („WAO”⁸).

16. Põhikohtuasjas käsitletaval ajavahemikul kasutati seda võimalust.

5 — Ziektewet. See ja ülejäänud lühendid viitavad skeemi reguleerivale seadusele, kuid tavakohaselt kasutan neid lühendeid makstava hüvitise või kindlustuskatte kohta üldiselt.

6 — Ziekenfondswet.

7 — Werkloosheidswet.

8 — Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering.

9 — Algemene Kinderbijslagwet.

10 — Algemene Nabestaanden Wet.

11 — Algemene Ouderdomswet.

12 — Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten.

17. Algselt oli asjaomases teiseses õigusaktis, s.o 1989. aasta dekreedis,¹³ sätestatud, et isik, kelle elukoht oli väljaspool Madalmaid ning kellel oli muu hulgas õigus saada invaliidsushüvitist WAO alusel, pidi olema kohustuslikult kindlustatud üldskeemides.

nr 1408/71 kohaselt õigus oma elukohajärgse liikmesriigi hüvitistele, jäävad kohustuslikult kindlustatuks ka eriravikulude skeemis. Teised isikud saavad alates 1. jaanuarist 2001 eriravikulude skeemis kasutada vabatahtliku kindlustuse võimalust.

18. 1989. aasta dekreeidi muudatused¹⁴ jõustusid 1. jaanuaril 1999 ning neis on sätestatud, et alates 1. jaanuarist 2000 ei ole mitteresidendid enam üldskeemides kohustuslikult kindlustatud. Vanaduspensionari (AOW) ja toitjakaotuspensionari (ANW) üldskeemi kohaselt said mitteresidendid, kes olid varem kohustuslikult kindlustatud, kohustusliku kindlustuse lõppedes siiski kindlustuskatte jätkumiseks teha vabatahtlikke sisse-makseid. Selle võimaluse kasutamiseks tuli Sociale Verzekeringsbank'i (Madalmaade sotsiaalkindlustusasutus) teavitada ühe aasta jooksul kohustusliku kindlustuse lõppemisest.

20. Pereküvitiste (AKW) puhul kehtib üleminekusäte: hüvitiste saaja, kes seadusemuudatuse kohaselt muidu kaotaks olemasoleva õiguse pereküvitistele, jääb kohustuslikult kindlustatuks seni, kuni tema noorim laps saab 18-aastaseks. Teistel isikutel pereküvitiste skeemis vabatahtliku kindlustuse võimalust ei ole. Madalmaade valitsus on märkinud, et määruse nr 1408/71 III jaotise 8. peatükk reguleerib piisavalt muu hulgas pensionäri ülalpeetavatele lastele makstavaid hüvitisi.

19. Eriravikulude (AWBZ) puhul on olukord pisut keerulisem. Kui invaliidsushüvitise (WAO) saaja sissetulek ei ületa ettenähtud künnist, jääb ta kohustuslikult kindlustatuks ravikulude skeemis (ZFW); nii on see ilmselt ka hageja puhul. Isikud, kellel on määruse

21. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ühelt poolt ning kostja institutsioon ja Madalmaade valitsus teiselt poolt paistavad olevat eri seisukohtadel selles, kas vanaduspensionari (AOW), toitjakaotuspensionari (ANW) ja eriravikulude katmine (AWBZ) vabatahtliku kindlustuse tingimused on samad mis varasema kohustusliku kindlustuse puhul, eriti seoses sissemaksete taseme määramisel arvesse võetava sissetulekuga ning isikute teatavate kategooriate vabatahtliku kindlustuskatte maksimumtähtajaga. Komisjon leiab, et asjaomased õigusaktid näevad vaba-

13 — Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen 1989 (3. mai 1989. aasta dekreet sotsiaalkindlustuse alusel kindlustatud isikute kategooriate laiendamise ja piiramise kohta; *Staatsblad* 1989, 164).

14 — 24. detsembri 1998. aasta besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen 1999 (*Staatsblad* 1998, 746).

tahtliku vanaduspensioni skeemi sissemaksete tegemiseks ette kuni kümneaastase tähtaja, mis võib seada ebasoodsamasse olukorda teatavad isikud, kuid faktilisi asjaolusid arvestades ilmselt mitte hageja. Lisaks märkis istungil kostja institutsiooni esindaja, et kumbagi kindlustusliiki võidakse maksustamisel käsitleda erinevalt.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

22. Madalmaade kodanik A. J. van Pommeren-Bourgoniën („hageja”) elab Belgias, kuid on kogu oma kutsetegevuse jooksul töötanud Madalmaades. 1996. aastal jäi ta haigeks ning on alates 1997. aastast töötajate invaliidsushüvitiste skeemis (WAO) saanud kõrgeima määraga invaliidsushüvitist.

23. Pärast seadusemuudatust teatati hagejale, et alates 1. jaanuarist 2000 ei ole ta enam Madalmaade üldskeemides kohustuslikult kindlustatud ning seepärast ei peeta enam tema invaliidsushüvitistelt kinni riiklikke kindlustusmakseid. Samuti teatati talle, et tal on võimalus kasutada vanaduspensioni (AOW) ja tootjakaotuspensioni (ANW) üldskeemides vabatahtlikku kindlustust.

24. Hageja leidis, et tema kohustusliku kindlustuse lakkamine mõlemas skeemis oli vastuolus määrusega nr 1408/71, ning esitas selle põhjal kostja institutsiooni vastu hagi Rechtbank te Amsterdam'ile.

25. See kohus leiab, et Euroopa Kohtu praktika põhjal on küll selge, et liikmesriigil on vabadus otsustada, et tema territooriumil töötamise lõpetanud isikuid tema sotsiaalkindlustussüsteemis enam ei kindlustata, kui nad selles liikmesriigis enam ei ela, kuid samas ei ole selge see, kas liikmesriik võib selliste isikute suhtes oma õigusaktide kohaldamist jätkata, välistades nad samas oma sotsiaalkindlustusskeemi (olulisest) osast põhjusel, et nad ei ela enam selles liikmesriigis. Seepärast esitas kohus Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas määruse nr 1408/71 artikli 13 lõike 2 punktiga f on vastuolus liikmesriigi õigusaktid, mille kohaselt tema territooriumil igasuguse kutsetegevuse lõpetanud isik on nende õigusaktide alusel kindlustatud vaid siis, kui tema elukoht on selles liikmesriigis, samas kui see isik on selle liikmesriigi õigusaktide alusel kohustuslikult kindlustatud teatud teiste sotsiaalkindlustusliikide osas olenemata tema elukohast?

2. Kas esimesele küsimusele antava vastuse seisukohast omab tähtsust asjaolu, et selle liikmesriigi õigusaktide kohaselt on nimetatud isikul võimalik end mõningate sotsiaalkindlustusliikide osas vabatahtlikult kindlustada, ilma et vabatahtlik kindlustus oleks seotud tingimusega omada asjaomases liikmesriigis elukohta?

Kui vastus esimesele küsimusele on eitav, siis on teise võimalusena esitatud järgmine küsimus:

Eelotsuse esimene küsimus

27. Oma esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas määruse nr 1408/71 artikli 13 lõike 2 punktiga f on vastuolus liikmesriigi õigusaktid, mille kohaselt tema territooriumil igasuguse kutsetegevuse lõpetanud isik on nende õigusaktide alusel teatud sotsiaalkindlustusliikide osas kindlustatud vaid siis, kui tema elukoht on selles liikmesriigis, samas kui see isik on olenemata oma elukohast selle liikmesriigi õigusaktide alusel kohustuslikult kindlustatud teatud teiste sotsiaalkindlustusliikide osas.

3. Kas ülalpool kirjeldatud olukorras tuleb EÜ artiklit 39 tõlgendada nii, et kohustusliku kindlustuse asendamine vabatahtliku kindlustusega on antud sättega kokkusobimatu, kui residentsusnõude sisseviimine toob kaasa kohustusliku kindlustuse lakkamise?"

28. Madalmaade valitsus leiab, et sellele küsimusele tuleks vastata eitavalt; kostja institutsioon on samal arvamusel, kuid märgib, et esimesele küsimusele ei ole püstitatud kujul vaja vastata, kuna olemas on vabatahtlik kindlustus (mis on järgmise küsimuse ese). Belgia ja Kreeka valitsus ning komisjon leiavad, et esimesele küsimusele tuleks vastata jaatavalt.

26. Kirjalikke märkusi esitasid hageja, kostja institutsioon, Belgia, Kreeka ja Madalmaade valitsus ning komisjon. Kostja institutsiooni, Madalmaade valitsuse ja komisjoni esindajad osalesid kohtuistungil. Hageja kirjalikud märkused on väga lühikesed ning kinnitavad üksnes eelotsusetaotluse esitanud kohtu märkusi.

29. Artikli 13 lõike 2 punkti f tuleb käsitleda selle kontekstis, st osana määruse nr 1408/71 II jaotisest. II jaotise sätete eesmärk on kindlaks määrata määruse kohaldamisalasse kuuluva isiku suhtes kohaldatavad õigusaktid. See on kehtestatud artikli 13 lõikes 1, mis näeb ette, et arvestades erandeid, mis ei ole

käesolevas asjas asjakohased, „alluvad isikud, kelle suhtes käesolevat määrust kohaldatakse, ainult ühe liikmesriigi õigusaktidele”. Sellest sõnastusest järeldub, et „kohaldatavad õigusaktid” on artikli 13 lõike 2 punkti f tähenduses üksnes ühe liikmesriigi õigusaktid ning seega selle liikmesriigi õigusaktid tervikuna.

kohalduks: hageja suhtes kehtivad jätkuvalt Madalmaade töötajate skeemid ja eriravikulude katmise üldskeem (AWBZ). Ehkki on õige, et Madalmaad võiksid artikli 13 lõike 2 punkti f kohaselt seaduslikult sätestada, et tema sotsiaalkindlustust reguleerivate õigusaktide tervikuna kohaldamine lõpeb nende mitteresidentide suhtes, kes on lõpetanud kogu oma kutsetegevuse tema territooriumil, siis ometi ei ole ta seda teinud. Seega olen ma seisukohal, et käesolevas asjas ei ole artikli 13 lõike 2 punkt f kohaldatav.

30. Kohtuotsuses komisjon v. Belgia¹⁵ märkis Euroopa Kohus, et artikli 13 lõike 2 punktis f „on ette nähtud, et liikmesriigi, mille territooriumil asjaomane isik elab, õigusakte kohaldatakse vaid siis, kui ühegi teise liikmesriigi õigusaktid ei ole kohaldatavad ja eriti siis, kui õigusaktid, mis asjaomase isiku suhtes kehtisid, ei ole talle enam kohaldatavad. [...]sjaolu, et liikmesriigi õigusaktid ei ole enam kohaldatavad, on selle sätte kohaldamise tingimus, [mis] aga isenesest ei määra ära tingimusi, mil liikmesriigi õigusaktid ei ole enam kohaldatavad”¹⁶. Vastupidi, need tingimused tuleb määratleda samade õigusaktide alusel.¹⁷

32. See aga ei tähenda, et Madalmaade käsitus oleks tingimata kooskõlas II jaotise muude sätetega. On selge, et määruse kohaldamisalasse jäävate teatavate isikute välistamine sotsiaalkindlustussüsteemi osa kindlustuskattest viib kas selleni, et nende isikute suhtes ei kohaldata teatud sotsiaalkindlustusliikide osas mitte ühtegi õigusakti või — kui need isikud taotleavad endale nende kindlustusliikide katet elukohajärgses liikmesriigis ja saavad selle — siis kehtivad nende suhtes samaaegselt kahe liikmesriigi õigusaktid.

31. Kuid põhikohtuasjas ei ole siiski tegemist sellega, et Madalmaade sotsiaalkindlustust reguleerivad õigusaktid tervikuna enam ei

33. Nagu Belgia ja Kreeka valitsus ning komisjon märgivad, on selline olukord ilmselt vastuolus artikli 13 lõikega 1, mille puhul on leitud, et see „välistab [...] võimaluse

15 — 3. mai 2001. aasta otsus kohtuasjas C-347/98: komisjon v. Belgia (EKL 2001, lk I-3327).

16 — Punktid 29 ja 31.

17 — Eespool punktis 10 osundatud määruse nr 574/72 artikkel 10b.

kohaldada ühel ja samal ajal korraga mitme liikmesriigi õigusakte”.¹⁸

34. Üldisemalt öeldes on mõlemad olukorrad määruse ja eelkõige selle II jaotise eesmärgi ja mõttega vastuolus. Euroopa Kohus on korduvalt leidnud, et selle jaotise sätete eesmärk on mitte ainult erinevate siseriiklike õiguskordade samaaegse kohaldamise ja sellest tuleneda võivate probleemide vältimine, vaid ka selle takistamine, et selle määruse kohaldamisalasse kuuluvad isikud jääks sotsiaalkindlustuse vallas kaitseta neile kohaldatavate õigusaktide puudumise tõttu.¹⁹

35. Madalmaade valitsus viitab väljakujunenud kohtupraktikale, mille kohaselt määratakse iga liikmesriigi õigusaktides kindlaks sotsiaalkindlustusskeemi või selle skeemi ühe või teise liigi osas kindlustamise õiguse või kohustuse olemasolu tingimused,²⁰ ning eelkõige kohtuotsusele De Jaeck.²¹

36. See kohtuasi käsitles isikut, kes oli ühes liikmesriigis füüsilisest isikust ettevõtja ja samal ajal teises liikmesriigis palgatöötaja. Euroopa Kohtul paluti tõlgendada määruse nr 1408/71 artikli 14c lõike 1 punkti b, milles oli asjaomasel ajal²² sätestatud, et sellises olukorras isiku suhtes kehtivad teatavatel tingimustel, seejuures ka põhikohtuasja tingimustel, kummagi liikmesriigi õigusaktid seoses nende territooriumil toimuva tegevusega. Euroopa Kohus otsustas, et „juhul kui määruse artikli 14c lõike 1 punkt b on kohaldatav, ei ole ühenduse õigusega vastuolus see, kui asjaomane isik on kahest ühe liikmesriigi õigusaktide kohaselt kindlustatud vaid mõne selle riigi sotsiaalkindlustusskeemiga kaetud riski osas, tingimusel et selles osas ei ole diskrimineerimist selle riigi kodanike ja teiste liikmesriikide kodanike vahel”.

37. See kohtuotsus käsitles seega sõnaselgelt üksnes neid olukordi, „kus artikli 14c lõike 1 punkt b [...] on kohaldatav”. Meenutagem, et määruse artikli 13 lõikeid 1 ja 2 kohaldatakse arvestades muu hulgas artiklit 14c, mis sisaldab konkreetset erandit artikli 13 lõigetes 1 ja 2 sätestatud üldreegist — see erand on põhjendatud lihtsalt sellega, et asjaomane isik on üheaegselt palgatöötaja ja/või füüsilisest isikust ettevõtja kahes liikmesriigis. Ma

18 — 5. mai 1977. aasta otsus kohtuasjas 102/76: Perenboom (EKL 1977, lk 815, punkt 11).

19 — 11. juuni 1998. aasta otsus kohtuasjas C-275/96: Kuusijärvi (EKL 1998, lk I-3419, punkt 28).

20 — 24. aprilli 1980. aasta otsus kohtuasjas 110/79: Coonan (EKL 1980, lk 1445, punkt 12) ja 21. veebruari 1991. aasta otsus kohtuasjas C-245/88: Daalmeijer (EKL 1991, lk I-555, punkt 15).

21 — 30. jaanuari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-340/94: De Jaeck (EKL 1997, lk I-461, punkt 37).

22 — De Jaeki kohtuasjas käsitleti asjaolusid, mis leidsid aset 1984. aastal. Artikli 14c muudatus, mis kehtestati nõukogu 11. detsembri 1986. aasta määrusega (EMÜ) nr 3811/86 (EÜT L 355, lk 5) ning mis jõustus 1. jaanuaril 1987, laiendas selle sätteid nii, et need kataksid kahte või enam tegevust nii töötajana kui ka füüsilisest isikust ettevõtjana kahes või enam liikmesriigis.

ei mõista, kuidas saab kohtuotsus, mis piirdub sõnaselgelt üksnes selliste erandlike olukordadega, olla abiks artikli 13 lõigete 1 ja 2 tõlgendamisel hoopis erinevas olukorras isikute puhul, kes ei ole üheaegselt palgatöötajad ja/või füüsilisest isikust ettevõtjad kahes liikmesriigis.

38. Sellest tulenevalt olen seisukohal, et määruse eesmärgiga on vastuolus Madalmaade otsus välistada määruse kohaldamisalasse kuuluvad teatavad isikud oma sotsiaalkindlustusskeemi osa kindlustuskattest.

Eelotsuse teine küsimus

39. Oma teise küsimusega soovib eelotsuse-
taotluse esitanud kohus teada, kas esimesele
küsimusele antava vastuse seisukohast omab
tähtsust asjaolu, et esimese liikmesriigi
õigusaktide kohaselt on asjaomastel isikutel
võimalik end mõningate sotsiaalkindlustus-
liikide osas vabatahtlikult kindlustada.

40. Nagu eespool juba selgitati, ei ole
määruse II jaotise konfliktinormide eesmärk
üksnes vältida erinevate siseriiklike õigus-
kordade samaaegset kohaldamist ja sellest
tuleneda võivaid probleeme, vaid ka selle

takistamine, et selle määruse kohaldamis-
alasse kuuluvad isikud jääks sotsiaalkindlus-
tuse vallas kaitseta neile kohaldatavate õigus-
aktide puudumise tõttu.

41. Mulle tundub, et vabatahtliku kindlusta-
mise võimalus kõnealuses olukorras võib
tõesti viia selleni, et vastupidiselt määruse
mõttele ei kohaldata asjaomaste isikute
suhtes teatud sotsiaalkindlustusliikide osas
lõpuks mitte ühtegi õigusakti.

42. Kostja institutsioon nentis kohtuistungil,
et 30 000 isikust, keda seadusemuudatus
mõjutab, on ainult 8000 valinud vabatahtliku
kindlustuse, samas kui ülejäänud on otsusta-
nud seda võimalust mitte kasutada, kuigi
neile on selle võimaluse olemasolust isikli-
kult teatatud.

43. Neist arvudest tuleb paratamatult järele-
dada, et 22 000 varem Madalmaade üldskee-
mis kindlustatud isikut on nüüd
kindlustuseta; nad ei ole enam kindlustatud
Madalmaade õigusaktide kohaselt toitjakao-
tusega vanaduspensionis osas ning mõnel
juhul ka eriravikulude katte osas; lisaks
sellele võivad nad sõltuvalt asjaoludest olla
kindlustamata ka perehüvitiste osas.

44. Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest ilmneb, et Madalmaade õigusaktide muutmisest mõjutatud isikutel on vabatahtliku kindlustuse valimiseks aega üks aasta. Võib olla tõsi, nagu väidavad kostja institutsioon ja Madalmaade valitsus, et asjaomastele isikutele on kasulik oma isiklikust olukorrast tulenevalt praegu sellist kindlustuskaitset mitte omada. Kuid sellegipoolest on tõenäoline, et kui asjaomased isikud peaksid pärast üheaastase tähtaja möödumist meelt muutma, ei ole neil mingit võimalust kindlustust saada: nagu märgib komisjon, on tõenäoline, et sellised isikud ei saa asjaomaste kindlustusliikide osas olla kindlustatud Belgias, sest seni, kuni nende suhtes ei ole Madalmaade õigusaktide kui terviku kohaldamine lõppenud, ei vasta nad artikli 13 lõike 2 punktis f ette nähtud tingimustele. See olukord on selgelt vastuolus määruse II jaotist läbiva põhimõttega, mille kohaselt määruse kohaldamisalasse kuuluvad isikud ei tohi nende suhtes kohaldatavate õigusaktide puudumise tõttu jääda sotsiaalkindlustuse katteta.

45. Lisaks sellele on Euroopa Kohus tõdenud, et põhimõtte, mille kohaselt määruse kohaldamisalasse kuuluvate isikute suhtes peab kehtima ainult üks sotsiaalkindlustussüsteem, peegeldab üldisemat nõuet selle kohta, et kohaldatav süsteem peab olema ette nähtav, mis on ise õiguskindluse põhimõtte väljendus.²³ Seadusemuudatused, mis

jätavad isikud õiguslikku tühimikku, seda eesmärki minu arvates ei teeni.

46. Lisaks on igal juhul selge, et vabatahtliku kindlustuse pakkumine käesoleva asjaga sarnastes olukordades ei oleks kooskõlas ühenduse õigusega üldiselt ja eelkõige määrusega, välja arvatud juhul, kui sellist kindlustust pakutaks tingimustel, mis ei ole ebasoodsamad kohustusliku kindlustuse tingimustest, mida see asendab. Ebasoodsamad tingimused diskrimineeriksid mitteresidente ning võivad takistada isikute vaba liikumist. Lisaks sellele, nagu väidab komisjon, oleks selliste tingimuste puhul tegemist EÜ artikliga 12 vastuolus oleva kodakondsuse alusel diskrimineerimisega, sest on põhjust arvata, et isikute hulgas, kes on töötanud Madalmaades ja elavad teises liikmesriigis, on palju rohkem teiste liikmesriikide kodanikke kui Madalmaade omi.

47. Lõpuks on praktiliselt raske kindlaks teha, kas sellise vabatahtliku kindlustuse tingimused oleksid kõigis võimalikes olukordades vähemalt sama soodsad; sellised raskused kahjustaks õiguskindlust veelgi. Kuigi selline hindamine oleks mõistagi siseriikliku

23 — 30. märtsi 2000. aasta otsus C-178/97: Banks (EKL 2000, lk I-2005, punkt 41).

kohtu ülesanne, ei järgita minu arvates nõuetekohaselt õiguskindluse põhimõtet, kui see kohus peab üksikasjalikult hindama, kuidas täpselt vabatahtlik kindlustus asjaomaseid isikuid soodsalt või ebasoodsalt mõjutab. See hindamine ei pruugi tegelikult teostatav olla juba sellepärast, et tavaliselt ei ole võimalik kindlalt ette näha, kuidas teatud isiku isiklik olukord aja jooksul muutub.

Eelotsuse kolmas küsimus

48. Siseriikliku kohtu kolmas küsimus on esitatud üksnes juhuks, kui esimesele küsimusele vastatakse eitavalt; kuna minu ettepaneku kohaselt tuleks sellele vastata jaatavalt, ei tule kolmandale küsimusele minu arvates vastata.

Ettepanek

49. Esitatud põhjendustest lähtudes teen ettepaneku vastata Rechtbank te Amsterdam'i esitatud küsimustele järgmiselt:

1. Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes artikli 13 lõikega 1 ja lõike 2 punktiga f on vastuolus liikmesriigi õigusaktid, mille kohaselt tema territooriumil igasuguse kutsetegevuse lõpetanud isik on tema õigusaktide alusel teatud sotsiaalkindlustusliikide osas kohustuslikult kindlustatud vaid siis, kui tema elukoht on kõnealuses liikmesriigis, samas kui see isik on olenemata oma elukohast kõnealuse liikmesriigi õigusaktide alusel kohustuslikult kindlustatud teiste sotsiaalkindlustusliikide osas.
2. Esimesele küsimusele antava vastuse seisukohast ei oma tähtsust asjaolu, et selle liikmesriigi õigusaktide kohaselt on isikul võimalik end mõningate sotsiaalkindlustusliikide osas vabatahtlikult kindlustada, ilma et vabatahtlik kindlustus oleks seotud asjaomases liikmesriigis elamise tingimusega.